

АНОТАЦІЯ

Савчук В. Р. Політика Європейського Союзу щодо умиротворення Російської Федерації у контексті російської агресії проти України. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 052 Політологія. – Карпатський національний університет імені Василя Стефаника Міністерства освіти і науки України. – Івано-Франківськ, 2026.

Дисертаційне дослідження присвячене комплексному аналізу політики Європейського Союзу щодо умиротворення Російської Федерації, виявленню її структурних характеристик, детермінант і наслідків у контексті російської збройної агресії проти України, а також оцінці впливу зазначеної політики на формування сучасних і перспективних підходів ЄС у сфері безпеки та зовнішньої політики.

Актуальність дослідження визначається глибинними трансформаціями європейського безпекового середовища, спричиненими ревізіоністською політикою РФ та її збройною агресією проти України, що набула особливої інтенсивності після 2014 року й досягла піку під час повномасштабного вторгнення. Попри поступовий перехід ЄС до політики суттєвого санкційного тиску, оборонної та фінансової підтримки України, упродовж тривалого часу домінували підходи, засновані на логіці стриманого реагування, діалогу та економічної взаємозалежності з Росією, які у науковому дискурсі можуть бути окреслені як елементи політики умиротворення. Критичне осмислення цієї політики є необхідним для виявлення системних прорахунків у стратегічному плануванні ЄС, оцінки їхнього впливу на динаміку російської агресії та формування більш стійких підходів до реагування на безпекові загрози.

Наукова новизна дослідження полягає у концептуально цілісному аналізі політики ЄС щодо умиротворення РФ як одного з чинників, що вплинув на трансформацію російсько-українського конфлікту від гібридної фази до

повномасштабної війни. У роботі здійснено інтеграцію теоретичних моделей умиротворення з емпіричним аналізом рішень, інституційних практик і економічних взаємозв'язків ЄС і РФ, що дозволяє подолати фрагментарність попередніх досліджень та запропонувати більш глибоке пояснення причин обмеженої ефективності європейської політики стримування.

Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості їх використання органами державної влади, експертно-аналітичними структурами та міжнародними організаціями при розробленні стратегій реагування на агресивну поведінку ревізіоністських держав. Сформульовані у дослідженні висновки та рекомендації спрямовані на вдосконалення зовнішньої та безпекової політики ЄС, посилення механізмів колективного стримування та зменшення ризиків повторення стратегічних помилок, пов'язаних із надмірною політичною й економічною толерантністю до порушників міжнародного правопорядку.

У першому розділі здійснено концептуалізацію політики умиротворення як складного, багатовимірного феномену сучасних міжнародних відносин, що інтегрує політичні, безпекові, правові та ціннісні компоненти. Розкрито теоретичну неоднорідність цього поняття в різних наукових парадигмах, у межах яких умиротворення інтерпретується одночасно як інструмент дипломатичного компромісу, механізм деескалації конфліктів і як потенційно ризикована стратегія, здатна, за відсутності належних механізмів стримування, сприяти легітимації агресивної поведінки.

Обґрунтовано доцільність розмежування умиротворення як довгострокової системної зовнішньополітичної стратегії та як ситуативної практики реагування, що створює аналітичні можливості для вивчення його поєднання з іншими інструментами зовнішньої та безпекової політики, зокрема стримуванням і застосуванням м'якої сили. Історичний аналіз політики умиротворення засвідчує амбівалентність її наслідків і тісний зв'язок з еволюцією міжнародної системи, що має ключове значення для осмислення сучасної політики ЄС у контексті російської агресії проти України.

У роботі проаналізовано основні теоретичні підходи провідних наукових шкіл теорії міжнародних відносин – реалістичної, ліберальної та конструктивістської. Кожна з теорій пропонує власну концептуальну інтерпретацію сутності, механізмів і наслідків політики умиротворення.

Джерельна база дисертаційного дослідження охоплює широкий масив офіційних міжнародних і національних документів, міжнародно-правових актів, аналітичних матеріалів, наукових публікацій, публіцистичних джерел, статистичних даних і цифрових ресурсів. Залучення документів інституцій ЄС, ООН, ОБСЄ, Ради Європи, а також матеріалів органів державної влади України забезпечує реконструкцію нормативно-правового та політичного контексту формування європейської політики щодо РФ. Використання праць провідних вітчизняних і зарубіжних науковців, матеріалів аналітичних центрів, журналістських розслідувань, економічних та енергетичних індикаторів, а також даних соціологічних досліджень сприяє міждисциплінарному характеру роботи та підвищує рівень її емпіричної обґрунтованості.

Другий розділ дисертаційного дослідження присвячено комплексному аналізу передумов, еволюції та практичної реалізації політики ЄС щодо умиротворення РФ на різних етапах російської збройної агресії, з особливим акцентом на український вимір. Дослідження ґрунтується на положенні про системний і стратегічно виважений характер імперських амбіцій Росії після розпаду СРСР, які на початкових етапах були замасковані риторикою демократичних трансформацій та економічного партнерства з ЄС. Обґрунтовано, що домінування зазначених уявлень у європейській політиці сприяло недооцінці внутрішньої еволюції політичного режиму РФ у напрямі консолідації авторитаризму та формування ревізіоністської зовнішньополітичної доктрини. Збройні конфлікти у Чечні, агресія проти Грузії, а також подальші дії Росії щодо України розглядаються як послідовні інструменти реалізації імперської моделі впливу, які не отримали своєчасної та адекватної реакції з боку ЄС.

У роботі проаналізовано внутрішньополітичну та безпекову ситуацію в Україні, що зумовила об'єктивну потребу в міжнародній підтримці, а також

обґрунтовано підстави для характеристики політики ЄС після анексії Росією АР Крим і початку воєнних дій у Донецькій та Луганській областях як такої, що містила елементи умиротворення держави-агресора. Простежено основні етапи реагування європейських країн на російську агресію проти України у 2014-2022 роках, які відзначалися внутрішньою суперечливістю та обмеженою ефективністю. Перший етап характеризувався поєднанням політичного засудження, обмежених санкційних заходів і дипломатичних спроб врегулювання конфлікту в межах мінського та нормандського форматів. Другий етап позначився інституціоналізацією санкційного режиму без його суттєвого посилення та характеризувався політикою діалогу з Росією, що фактично сприяло збереженню статус-кво. Третій етап продемонстрував стратегічну хибність попередніх підходів, оскільки переважно декларативні сигнали з боку ЄС не змогли стримати підготовку РФ до повномасштабної збройної агресії.

Окрему увагу в розділі приділено аналізу форм і механізмів підтримки України державами-членами ЄС у координації з міжнародними партнерами. Показано, що до лютого 2022 року допомога ЄС зосереджувалася переважно на фінансово-економічних, гуманітарних та дипломатичних інструментах, тоді як військова складова залишалася обмеженою за масштабами та характером. Водночас після початку повномасштабного вторгнення РФ проявилася безпрецедентна політична консолідація через запровадження масштабних санкційних пакетів та перехід до активної стратегії підтримки України, включно з інституціоналізованими механізмами військової допомоги.

У третьому розділі здійснено аналіз еволюції зовнішньополітичних позицій ЄС в умовах російсько-української війни крізь призму внутрішньоінституційних і міждержавних розбіжностей, впливу трансатлантичних партнерів, а також тенденцій поступового відтворення елементів політики умиротворення держави-агресора з кінця 2022 року.

Обґрунтовано, що попри задекларовану солідарність з Україною, формування спільної політики ЄС відбувалося в умовах суттєвої асиметрії політичних оцінок, економічних інтересів та безпекових пріоритетів держав-

членів. Ключовим джерелом зазначених розбіжностей стала диференційована інтерпретація російської агресії як загрози. Для країн Центрально-Східної Європи та Балтійського регіону вона мала виразний екзистенційний вимір, тоді як для значної частини держав Західної та Південної Європи розглядалася переважно як зовнішньополітична криза з високими соціально-економічними витратами реагування. Показано, що ці суперечності не лише знижували ефективність підтримки України, але й виявили структурні обмеження Спільної зовнішньої та безпекової політики ЄС, актуалізуючи потребу в поглибленні стратегічної координації та зменшенні критичних зовнішніх залежностей.

Доведено також визначальний, хоча й недирективний, вплив США та Великої Британії на консолідацію європейської відповіді на російську агресію. США виступили основним джерелом стратегічного лідерства, ресурсного забезпечення та координації санкційної й військової підтримки України, тоді як Велика Британія послідовно виконувала роль політичного каталізатора формування жорсткішої лінії щодо РФ, апелюючи до пріоритету норм міжнародного права та принципу відповідальності агресора.

Окрему увагу зосереджено на аналізі чинників відновлення практик умиротворення з кінця 2022 року, зокрема зростання страху ескалації конфлікту, інтенсифікації ядерного шантажу з боку РФ, структурної безпекової залежності ЄС від США, а також непослідовності санкційної політики, особливо у відносинах із третіми державами, насамперед Китаєм та Індією.

Обґрунтовано, що зазначена динаміка формує небезпечний міжнародно-правовий прецедент, підриває принцип невідворотності відповідальності за агресію та сприяє утвердженню неореалістичної логіки міжнародних відносин, що в довгостроковій перспективі підвищує ризики системної глобальної дестабілізації.

Ключові слова: Україна, Російська Федерація, Європейський Союз, НАТО, зовнішня політика, агресія, російсько-українська війна, політика умиротворення, міжнародні відносини, міжнародна співпраця, безпека, стратегічні партнери, дипломатія, санкції, геополітика.

SUMMARY

Savchuk V. The European Union appeasement policy towards the Russian Federation in the context of Russian aggression against Ukraine. – Qualification scientific work on the rights of the manuscript.

Dissertation for the degree of Doctor of Philosophy in the field of knowledge 05 Social and Behavioral Sciences in the specialty 052 Political Science. – Vasyl Stefanyk Carpathian National University of the Ministry of Education and Science of Ukraine. – Ivano-Frankivsk, 2026.

The dissertation research is devoted to a comprehensive analysis of the European Union appeasement policy towards the Russian Federation, identifying its structural characteristics, determinants and consequences in the context of Russian armed aggression against Ukraine, as well as assessing the impact of this policy on the formation of current and future EU approaches in the security and foreign policy field.

The relevance of the research is determined by the profound transformations in the European security environment caused by the revisionist policy of the Russian Federation and its armed aggression against Ukraine, which intensified after 2014 and peaked during the full-scale invasion. Despite the EU's gradual transition to a policy of substantial sanctions pressure, defence and financial support for Ukraine, approaches based on the logic of restrained response, dialogue and economic interdependence with Russia have long dominated, which in scientific discourse can be defined as appeasement policy elements. A critical assessment of this policy is necessary to identify systemic miscalculations in EU strategic planning, assess their impact on the dynamics of Russian aggression, and develop more sustainable approaches to responding to security threats.

The scientific novelty of the study consists in a conceptually coherent analysis of the EU appeasement policy towards the Russian Federation as one of the factors that influenced the transformation of the Russian-Ukrainian conflict from a hybrid phase to a full-scale war. The work integrates appeasement theoretical models with empirical analysis of decisions, institutional practices and economic interrelations between the EU

and the Russian Federation, which allows overcoming the fragmentation of previous studies and offering a more in-depth explanation of the reasons for the limited effectiveness of European deterrence policy.

The practical significance of the results consists in their potential use by government authorities, expert and analytical structures and international organisations in developing strategies to respond to the aggressive behaviour of revisionist states. The conclusions and recommendations formulated in the study are aimed at improving the EU's foreign and security policy, strengthening collective deterrence mechanisms and reducing the risks of repeating strategic mistakes associated with excessive political and economic tolerance towards violators of international law.

The first chapter conceptualises appeasement policy as a complex, multidimensional phenomenon of contemporary international relations that integrates political, security, legal and value components. The theoretical heterogeneity of this concept in different scientific paradigms is revealed, within which appeasement is interpreted simultaneously as an instrument of diplomatic compromise, a mechanism for de-escalating conflicts and as a potentially high-risk strategy that, in the absence of adequate deterrence mechanisms, can contribute to the legitimisation of aggressive behaviour.

The expediency of distinguishing appeasement as a long-term systemic foreign policy strategy and as a situational response practice is substantiated, which creates analytical opportunities for studying its combination with other instruments of foreign and security policy, in particular deterrence and the use of soft power. A historical analysis of appeasement policy demonstrates the ambivalence of its consequences and its close connection with the evolution of the international system, which is key to understanding current EU policy in the context of Russian aggression against Ukraine.

The work analyses the main theoretical approaches of the leading schools of international relations theory – realist, liberal and constructivist. Each of the theories offers its own conceptual interpretation of the essence, mechanisms and consequences of appeasement policy.

The source base of the dissertation research covers a wide range of official international and national documents, international legal acts, analytical materials, scientific publications, journalistic sources, statistical data and digital resources. The use of documents from the EU, UN, OSCE, Council of Europe, as well as materials from Ukrainian government bodies, provides a reconstruction of the regulatory, legal and political context of the formation of European policy towards the Russian Federation. The use of works by leading domestic and foreign scholars, materials from analytical centres, journalistic investigations, economic and energy indicators, as well as data from sociological studies contributes to the interdisciplinary nature of the work and increases its empirical validity.

The second chapter of the dissertation is devoted to a comprehensive analysis of the preconditions, evolution, and practical implementation of the EU appeasement policy towards the Russian Federation at various stages of Russian armed aggression, with a particular focus on the Ukrainian dimension. The study is based on the premise that Russia's imperial ambitions after the collapse of the USSR were systematic and strategically calculated, initially masked by rhetoric about democratic transformation and economic partnership with the EU. It is argued that the dominance of these ideas in European politics contributed to an underestimation of the internal evolution of the Russian political regime towards the consolidation of authoritarianism and the formation of a revisionist foreign policy doctrine. The armed conflicts in Chechnya, the aggression against Georgia, and Russia's subsequent actions regarding Ukraine are considered as consistent tools for implementing an imperial model of influence, which did not receive a timely and adequate response from the EU.

The paper analyses the domestic political and security situation in Ukraine, which has led to an objective need for international support, and provides reasons for characterising the EU's policy after Russia's annexation of Crimea and the start of military operations in Donetsk and Luhansk regions, as one that contained elements of appeasement of the aggressor state. The main stages of European countries' response to Russian aggression against Ukraine in 2014-2022 are traced, which were marked by internal contradictions and limited effectiveness. The first stage was characterised by a

combination of political condemnation, limited sanctions and diplomatic attempts to resolve the conflict within the Minsk and Normandy formats. The second stage was marked by the institutionalisation of the sanctions regime without its significant strengthening and was characterised by a policy of dialogue with Russia, which in fact contributed to the preservation of the status quo. The third stage demonstrated the strategic failure of previous approaches, as the predominantly declarative signals from the EU failed to deter the Russian Federation from preparing for full-scale armed aggression.

The chapter pays particular attention to analysing the forms and mechanisms of support for Ukraine by EU member states in coordination with international partners. It shows that until February 2022, EU assistance focused mainly on financial, economic, humanitarian and diplomatic instruments, while the military component remained limited in scope and character. At the same time, after the start of the full-scale invasion by the Russian Federation, unprecedented political consolidation emerged through the introduction of large-scale sanctions packages and a shift to an active strategy of support for Ukraine, including institutionalised mechanisms of military assistance.

The third chapter analyses the evolution of the EU's foreign policy positions in the context of the Russian-Ukrainian war through the prism of intra-institutional and inter-state differences, the influence of transatlantic partners and trends towards the gradual restoration of elements of appeasement policy towards the aggressor state since the end of 2022.

It is argued that despite the declared solidarity with Ukraine, the formation of a common EU policy took place in conditions of significant asymmetry in the political assessments, economic interests and security priorities of the member states. The key source of these differences was the differentiated interpretation of Russian aggression as a threat. For the countries of Central and Eastern Europe and the Baltic region, it had a clear existential dimension, while for a significant part of Western and Southern Europe, it was seen primarily as a foreign policy crisis with high socio-economic costs of response. It has been shown that these contradictions not only reduced the effectiveness of support for Ukraine, but also revealed the structural limitations of the

EU's Common Foreign and Security Policy, highlighting the need to deepen strategic coordination and reduce critical external dependencies.

The decisive, albeit non-directive, influence of the United States and the United Kingdom on the consolidation of the European response to Russian aggression has also been proven. The US was the main source of strategic leadership, resource provision and coordination of sanctions and military support for Ukraine, while the UK consistently acted as a political catalyst for a tougher line on Russia, appealing to the priority of international law and the principle of aggressor responsibility.

Particular attention is focused on analysing the factors behind the resumption of appeasement practices since the end of 2022, in particular the growing fear of conflict escalation, the intensification of nuclear blackmail by the Russian Federation, the EU's structural security dependence on the United States and the inconsistency of sanctions policy, especially in relations with third countries, primarily China and India.

It is argued that these dynamics create a dangerous international legal precedent, undermine the principle of inevitability of responsibility for aggression and contribute to the establishment of a neo-realist logic of international relations, which in the long term increases the risks of systemic global destabilisation.

Keywords: Ukraine, Russian Federation, European Union, NATO, foreign policy, aggression, Russian-Ukrainian war, appeasement policy, international relations, international cooperation, security, strategic partners, diplomacy, sanctions, geopolitics.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях України категорії Б:

1. Савчук В. Поняття «політика умиротворення» в міжнародно-політичному дискурсі. *Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії*. 2023. Випуск 51. С. 199-207.

DOI: <https://doi.org/10.30970/PPS.2023.51.23>

URL: http://fps-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/51_2023/23.pdf

2. Савчук В. Імперські тенденції в політиці Росії: роль Європейського Союзу та міжнародних партнерів. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2024. № 48. С. 223-228.

DOI: <https://doi.org/10.32782/apfs.v048.2024.34>

URL: http://apfs.nuoua.od.ua/archive/48_2024/36.pdf

3. Савчук В. Перші етапи ескалації агресії Російської Федерації в Україні: реакція Європейського Союзу та спроби врегулювання конфлікту. *Регіональні студії*. 2024. № 39. С. 134-141.

DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-6170/2024.39.21>

URL: <http://regionalstudies.uzhnu.uz.ua/archive/39/23.pdf>

4. Савчук В. Від умиротворення до консолідації: підтримка України як відповідь Заходу на початок російського вторгнення. *Політикус*. 2024. № 6. С. 168-174.

DOI: <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2024-6.25>

URL: http://politicus.od.ua/6_2024/27.pdf

5. Савчук В. Вплив економічних інтересів на єдність Європейського Союзу в ухваленні санкцій на початку російської агресії. *Вісник НТУУ «КПІ» Політологія. Соціологія. Право*. 2025. № 3 (67). С. 111-117.

DOI: [https://doi.org/10.20535/2706-5626.2025.3\(67\).343417](https://doi.org/10.20535/2706-5626.2025.3(67).343417)

URL: <https://visnyk-ppsp.kpi.ua/article/view/343417>

6. Савчук В. Трансатлантичне лідерство Обама і Камерона: вплив на зовнішньополітичні рішення ЄС в умовах конфлікту в Україні. *Вісник Прикарпатського університету. Серія: Політологія*. 2025. № 21. С. 286-292.

DOI: <https://doi.org/10.32782/2312-1815/2025-21-34>

URL: <https://journals.pnu.if.ua/index.php/politology/article/view/618>

Праці, які засвідчують апробацію матеріалів дослідження

7. Савчук В. Порівняння аморальності в міжнародній політиці та аналогічних аспектах суспільного життя в контексті російсько-української війни.

Збірник матеріалів IV Всеукраїнської науково-практичної конференції. «Політичні процеси сучасності: Глобальний та регіональний виміри». Івано-Франківськ, 2022. С. 171-184.

URL: <https://lnk.ua/1V9Y3xRVg>

8. Савчук В. Політика толерантності до агресії в міжнародних відносинах як фактор підтримки недемократичних режимів. *Матеріали звітної наукової конференції викладачів, докторантів, аспірантів університету за 2022 рік ПНУ ім. В. Стефаника.* Івано-Франківськ, 2023. С. 135-137.

URL: <https://nauka.cnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/122/2023/10/2023-tezy-vuk-1.pdf#page=135>

9. Савчук В. Взаємне «умиротворення» міжнародних акторів на зламі тисячоліть як фактор активізації імперського бачення В. Путіна. *Збірник матеріалів V Міжнародної науково-практичної конференції «Політичні процеси сучасності: Глобальний та регіональний виміри».* Івано-Франківськ, 2024. С. 296-310.

URL: <https://kpol.cnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/102/2024/12/zbirnyk-materialiv-v-mizhnarodnoi-naukovo-praktychnoi-konferentsii-politychni-protsesy-suchasnosti-hlobalnyj-ta-rehionalnyj-vymiry-2024r.pdf#page=250>

10. Savchuk V. Economic interests and energy dependence: influence on sanctions policy against Russia. *International scientific-practical conference «Current Issues of the World Economy, International Economic Relations and International Communications Amidst the Formation of a New World Order and Polarization of the World».* Vol. 2. Riga, Latvia, 2025, p. 180-184.

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-534-1-93>

URL: <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/view/567/15313/32291-1>

11. Савчук В. Вплив адміністрації Барака Обама на консолідацію позиції ЄС щодо українського питання (2014-2017). *Збірник матеріалів VI Міжнародної науково-практичної конференції «Політичні процеси сучасності: Глобальний та регіональний виміри».* 8-9 травня 2025. Івано-Франківськ, 2025. С. 240-244.

URL: <https://kpn.cnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/197/2025/11/zbirnyk-materialiv-vi-mizhnarodnoi-naukovo-praktychnoi-konferentsii.pdf#page=240>

12. Савчук В. Трансатлантична солідарність в умовах війни: Байден і зміцнення єдності заходу щодо України. *Трансатлантична безпека та роль України: матеріали всеукраїнської. наук.-практ. конф.* 12 червня 2025 р., м. Дніпро. 2025. С. 8-11.

URL: <https://ir.nmu.org.ua/server/api/core/bitstreams/5ed29fc8-e4e8-45cf-9be8-256de307212b/content>

13. Савчук В. Можливість ядерної ескалації як фактор стриманості Заходу на початку повномасштабного вторгнення. *Теорія та практика актуальних наукових досліджень. Матеріали науково-практичної конференції.* 26-27 вересня 2025 р. м. Полтава. 2025. С. 80-84.

URL: <https://lnk.ua/1V9Y3GRVg>